

Логвиненко Б. О.

кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 342.9

СТАРІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У НОВІЙ ПЛОЩИНІ (АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ)

Розглянуто поширені види адміністративних правопорушень, що вчиняються у новій площині – мережі Інтернет. Особливу увагу приділено особливостям їх вчинення. Наголошено на необхідності всебічного оновлення інституту адміністративної відповідальності та національного адміністративного деліктного законодавства.

Ключові слова: адміністративне правопорушення, Інтернет, адміністративна відповідальність, законодавство.

Постановка проблеми. Європейський вектор розвитку України поставив перед державою нові умови щодо рівноправного партнерства серед держав – учасниць Європейського Союзу. Відповідно до прийнятих зобов'язань в Україні мають відбутися багаторівневі зміни у багатьох царинах, і сьогодні можна спостерігати більш або менш успішні реформи на окремих напрямках.

На наше переконання, однією з найбільш об'ємних і вагомих за значенням є сфера функціонування всесвітньої інформаційної мережі Інтернет. Визначена нами позиція підкріплюється тим, що завдяки цій мережі усунуто «кордони» як між державами, так і між окремими людьми. За допомогою Інтернету можливе здійснення купівлі-продажу, спілкування, отримання та відправлення пошти, ознайомлення з діяльністю органів публічної адміністрації, оформлення окремих адміністративних послуг тощо.

Інтернет поліпшує якість життя, сприяє як задоволенню побутових потреб громадян, так і покращенню функціонування органів публічної адміністрації. В той же час Інтернет став новою площиною для вчинення адміністративних правопорушень, окремі види яких трансформувалися та інтегрувалися у вказану мережу. Натомість національне адміністративне деліктне законодавство вимагає суттєвих змін і доповнень для успішної протидії таким негативним явищам.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Основою представленої роботи стали праці вітчизняних фахівців з адміністративного права: В.Б. Авер'янова, О.М. Бандурки, Ю.П. Битяка, І.П. Голосніченка, А.Т. Комзюка, В.К. Колпакова, Є.В. Курінного, С.Г. Стеценка, М.М. Тищенка, Х.П. Ярмачі та ін.

Слід констатувати, що в сучасній юридичній літературі проблема вчинення традиційних видів адміністративних правопорушень в мережі Інтернет

висвітлена достатньо фрагментарно, комплексні наукові дослідження, що відображають сучасний погляд на цю проблему, відсутні.

Метою представленої статті є розгляд окремих адміністративних правопорушень, що вчиняються у новій площині – мережі Інтернет, та шляхів удосконалення адміністративної відповідальності за такі дії.

Досягненню поставленої мети сприятиме вирішення таких завдань: 1) загальна характеристика мережі Інтернет як площини для вчинення адміністративного правопорушення; 2) розгляд окремих видів адміністративних правопорушень, що вчиняються в мережі Інтернет; 3) пошук шляхів оновлення адміністративної відповідальності та національного адміністративного деліктного законодавства.

Виклад основного матеріалу. Переходячи до викладу основного змісту, зауважимо, що відповідно до ст. 1 Закону України «Про телекомунікації» від 18 листопада 2003 р. Інтернет є всесвітньою інформаційною системою загального доступу, яка логічно зв'язана глобальним адресним простором та базується на Інтернет-протоколі, визначеному міжнародними стандартами [1].

На думку Н. Кушакової, визначення на державному рівні важливості використання Інтернет, визнання його значення для інформаційного обміну й реалізації права на інформацію громадян України є надзвичайно важливим моментом для розвитку нашого суспільства. І хоча, як правило, в нашій державі відстань між прийняттям певних державних рішень та їх впровадженням у життя може бути величезною, входження в наше життя Інтернету не викликає жодних сумнівів. Це загальносвітова тенденція, й Україні її не обійти [2].

Як зауважують Н. Оніщенко та С. Сунегін, у сучасних умовах складність забезпечення належної протидії правопорушенням в інформаційній сфері, особливо у сфері електронно-цифрової інформації (використання всесвітньої мережі Інтернет), зумовлена багатьма об'єктивними причинами, серед яких насамперед доцільно виділити: 1) відсутність географічних кордонів та обмежень для миттєвого поширення, збирання, обробки та використання інформації, внаслідок чого Інтернет з його глобальними комунікаціями залишається поза сферою правового регулювання законів будь-якої держави, що завжди має певну обмежену територію, на яку поширюється її суверенітет (поняття юрисдикції або дії нормативно-правового акта у просторі); 2) анонімність, яка підриває традиційне застосування юридичної відповідальності за скоєне правопорушення або злочин в інформаційній сфері, що забезпечує високий рівень латентності та низький рівень розкриття правопорушень; 3) легкодоступна змінюваність інформації в електронній формі: на відміну від стабільної документально оформленої інформації електронна інформація не має форми, сталої у часі та просторі. У зв'язку з цим електронна інформація циркулює переважно неконтрольовано та хаотично [3].

Таким чином, можна підсумувати, що Інтернет є важливою складовою сучасного життя, проте через недостатнє правове регулювання інформаційних відносин, що стосуються функціонування даної мережі, він стає зручним «плацдармом» для протиправної діяльності.

Слід підкреслити, що Інтернет є площиною не лише для вчинення адміністративних, але й цивільних та кримінальних правопорушень. Причому всі з перерахованих видів є рівною мірою поширеними та не менш небезпечними у віртуальному просторі, ніж вчинені у реальності.

Прикладами таких протиправних діянь можуть бути такі статті Кримінального кодексу України: ст. 301 «Ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів», ст. 303 «Сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією», ст. 307 «Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів» тощо [4].

Те ж саме стосується положень Цивільного кодексу України, наприклад, ст. 442 «Опублікування твору (випуск твору у світ)», ст. 454 «Використання фонограми, відеограми», ст. 458 «Право на наукове відкриття», ст. 662 «Обов'язок продавця передати товар покупцеві» та ін. [5].

У чинному Кодексі України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) [6] закріплено склади адміністративних правопорушень, встановлені у нормах відповідних статей Особливої частини. Що ж стосується вчинення аналогічного правопорушення мережі Інтернет, тут можна зазначити, що специфіка цієї сфери не відображена у чинному національному адміністративному деліктному законодавстві, що фактично унеможлиблює здійснення провадження у справах про дії, які фактично є адміністративними правопорушеннями.

Нижче нами пропонується стислий огляд поширених адміністративних правопорушень, що мають місце у мережі Інтернет. Про їхочевидність додатково вказують відповідні посилання.

Стаття 51 «Дрібне викрадення чужого майна». Сьогодні в мережі Інтернет поширені сервіси на кшталт «Дізнатися про всі смс/дзвінки твоєї подруги», «Дізнатися про дату власної смерті» або подібні, що діють за посередництва відправлених смс-повідомлень з мобільного телефону особи, що робить такий запит. Натомість особа, яка надсилає смс-повідомлення на короткий номер, вказаний на сторінці Інтернет, позбавляється коштів на рахунку мобільного телефону. Звичайно, що на сайті, який пропонує таку послугу, інформація про її вартість відсутня або вказана значно нижчою від фактичної [8]. Формально такі дії підпадають під склад адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 51 КУпАП, адже невеликої грошової суми особу позбавляють саме внаслідок шахрайства.

Стаття 51-2 «Порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності». Велика кількість Інтернет-ресурсів пропонує користувачам піратські копії відповідних продуктів. Наприклад, альбом виконавиці SIA «1000 Forms Of Fear» розміщено як на офіційному сервісі GooglePlay [9], так і представлено для незаконного використання і поширення [10]. Факт незаконного використання музичного твору в цьому випадку є очевидним.

Стаття 160-2 «Незаконна торговельна діяльність». На різноманітних форумах та майданчиках для розміщення безкоштовних об'яв міститься без-

лічповідомлень про продаж тих чи інших товарів, наприклад про побутову техніку з Німеччини під замовлення [11]. Такі «продавці» пропонують навіть алкоголь «на розлив» або тютюнові вироби без марок акцизного збору, не мають відповідних ліцензій, не зареєстровані як суб'єкти підприємницької діяльності у встановленому порядку та не сплачують податки. При цьому про суб'єкта вчинення правопорушення у більшості випадків існують всі необхідні дані, включаючи телефон. Однак поширеність подібних об'яв переконливо свідчить про відсутність або ж недовірливість заходів державного адміністративного примусу.

Стаття 173 «Дрібне хуліганство». Безліч соціальних мереж, форумів та чатів являють собою свого роду громадські місця, за однієї відмінності – люди там перебувають віртуально, а не фізично. Все інше – як у реальному громадському місці, в тому числі і нецензурна лайка, що часто має місце. Звичайно, що нецензурні та образливі вирази видаляються спеціальною особою, що обслуговує такі ресурси, – модератором. Втім, доволі часто нецензурна лайка (напис, фраза) тривалий час перебуває доступною для широкого загалу користувачів Інтернет. Слід відзначити наявність поодинокі судової практики про притягнення правопорушників до адміністративної відповідальності за подібні дії, проте вона досі не має системного характеру [12].

Стаття 181 «Азартні ігри, ворожіння в громадських місцях». Виходячи з позиції, що мережа Інтернет є глобальним простором для спілкування між людьми і своєрідним громадським місцем, в цій мережі розташовані різноманітні ресурси (сайти, портали тощо), де можливою є участь у азартних іграх. Незважаючи на дію Закону «Про заборону грального бізнесу в Україні» від 15 травня 2009 р. [7], для громадян є цілком доступною участь в онлайн-азартних іграх [13].

Стаття 181-1 «Заняття проституцією». У мережі Інтернет даний вид правопорушення найчастіше представлено в двох аспектах: 1) зайняття проституцією за сприяння мережі Інтернет через розміщення анкети і пошук клієнтів особою, що займається таким забороненим видом діяльності; 2) віртуальний продаж тіла особою за допомогою спеціальних сервісів відеозв'язку, наприклад «Skype». За всієї очевидності таких правопорушень, що пов'язані із кримінально караними діяннями на кшталт торгівлі людьми, функціонування подібних сервісів в мережі Інтернет є публічним [14]. При цьому правоохоронні органи таких правопорушень не «бачать», а організатори (власники) подібних сайтів та особи, які займаються проституцією, юридичної відповідальності за свої дії не несуть.

Єдиним шляхом виправлення ситуації є якомога скоріше оновлення інституту адміністративної відповідальності та внесення змін і доповнень у чинне адміністративне деліктне законодавство. Ми переконані, що до КУпАП має бути внесено низку доповнень, а саме: 1) мережу Інтернет визначено як особливе місце вчинення адміністративних правопорушень; 2) всі статті особливої частини КУпАП, що можуть бути вчинені в мережі Інтернет, мають отримати відповідну кваліфікаційну складову з відповідною мірою

адміністративного стягнення; 3) правопорушення в мережі Інтернет мають бути винесені в зміст окремої глави КУпАП «Адміністративні правопорушення в інформаційній сфері», якою буде доповнено вищевказаний Кодекс.

Разом з КУпАП оновлення вимагає цілий масив національного законодавства щодо забезпечення належного регулювання ключових суспільних відносин (власності, торговельної діяльності, авторських прав, обігу алкогольних та тютюнових виробів, громадських місць тощо) в умовах сьогодення і широкого впровадження сучасних технологій.

Поряд з цим дієвого публічного регулювання вимагає функціонування Інтернету в Україні. Звичайно, що всі конституційні права і свободи людини при цьому мають бути належно забезпечені, тоді як існуючий нині правовий безлад у цій сфері має бути ліквідований.

Висновок. Отже, проблема «традиційних» адміністративних правопорушень в новій площині – мережі Інтернет, а також адміністративної відповідальності за їх вчинення лишається відкритою і вимагає як подальших наукових досліджень, так і практичних новацій у чинне законодавство для її подальшого усунення і системного вирішення.

Бібліографічні посилання

1. Про телекомунікації : Закон України від 18 листопада 2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1280-15>.
2. Кушакова Н. Законодавче регулювання Інтернет в Україні: проблемні питання й перспективи розвитку / Н. Кушакова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=104>.
3. Онищенко Н. Проблеми протидії правопорушенням в інформаційній сфері: реалії та перспективи / Н. Онищенко, С. Сунегін [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.viche.info/journal/3151/>.
4. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
5. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/435-15/page>.
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
7. Про заборону грального бізнесу в Україні : Закон України від 15 травня 2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1334-17>.
8. Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://www.datasmertey.ru>.
9. Електронний ресурс. – Режим доступу : <https://play.google.com/store/music>.
10. Електронний ресурс. – Режим доступу : http://muzmania.org.ua/album-1000_forms_of_fear-3819.htm.
11. Електронний ресурс. – Режим доступу : www.ekomissionka.ks.ua/offer-id-prodam-bytovuju-tehniku-iz-germanii.html.
12. Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://tsn.ua/ukrayina/u-zaporizhzhistudenta-posadili-na-15-dib-za-matyuki-v-chati.html>.
13. Електронний ресурс. – Режим доступу : onlajn-kazino.info/poker-onlajn; <http://www.pokerstars.com/ua/real-money>.
14. Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://minuet.biz/main/dnepropetrovsk>; <http://xxx5.xxx/prostitutki-dnepropetrovska>.

Логвиненко Б. А. Старые правонарушения в новой плоскости (административные правонарушения в сети Интернет). Рассмотрены распространенные виды административных правонарушений, которые совершаются в новой плоскости – сети Интернет. Отдельное внимание уделено особенностям их совершения. Отмечена необходимость всестороннего обновления института административной ответственности и национального административного деликтного законодательства.

Ключевые слова: административное правонарушение, Интернет, административная ответственность, законодательство.

Logvynenko B. O. Old offenses in new plane (administrative offenses in the Internet). The article deals with common types of administrative offenses that committed in the new plane – the Internet. Special attention is paid to the peculiarities of their commission. The author has indicated that the Internet is an important part of modern life, but because of insufficient legal regulation of information relations concerning the operation of this network, the Internet is a convenient springboard for illegal activities. The Internet is a plane for administrative, civil and criminal offenses. And all of these species are equally widespread and equally dangerous in cyberspace than committed in reality.

Some of these offenses are: disorderly conduct, shallow abduction of another's property, prostitution, copyright infringement, etc.

The author has marked the necessity of a comprehensive renewal of administrative responsibility institute and national administrative delictual legislation. Moreover, the only way to remedy the situation as soon as possible is renewal of the institute of administrative responsibility and making amendments to the existing administrative delictual legislation.

Keywords: administrative offense, Internet, administrative responsibility, legislation.

Надійшла до редакції 19.11.2014

Кузнєцов Д. В.

здобувач

(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 342.95

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СТАДІЇ ВІДКРИТТЯ СКОРОЧЕНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Розглянуто особливості відкриття скороченого провадження в адміністративному судочинстві. Зроблено висновок, що відкриття скороченого провадження – це стадія адміністративного процесу, на якій суддя адміністративного суду вирішує питання про відкриття провадження у справі в адміністративному суді першої інстанції, перевіряє у заявника наявність права на звернення до суду в порядку скороченого провадження та дотримання встановленого порядку реалізації цього права.

Ключові слова: адміністративний процес, адміністративне судочинство, скорочене провадження.

Постановка проблеми. Відкриття скороченого провадження є однією з перших стадій в адміністративному судочинстві. Загальна характеристика першої стадії – відкриття провадження в адміністративній справі – полягає у